

отбелязва на едно място Азът, – той не може да проумее, че *ни* служи за тесто, с което искаме да изваем *своите* – тъмни или светли – дълбоко егоистични блянове“ (ХК, с. 128)¹⁴. В тази реплика, цитираща една масова, господстваща по това време представа за Ницше през Славейков, Азът е категорично отделен, той е притежаващо-манипулативно извисен над народа. Но когато в следващия очерк говори за Гоце Делчев, мемоаристът със същата естественост влиза в неговия идеологически хоризонт: макар да гледа през душата на народа като през стъклен предмет, Делчев никога не злоупотребява за своя изгода с това (ХК, с. 136).

Не мемоарният Аз-интелектуалец (дори в своя ницшеански индивидуализъм неотчленен от „ние“), а „Той“ – обектът на разказа – е този, който реализира сублимния общностен модел.

Разминаването може да бъде грубо сведено до полярните роли на столичния интелектуалец от кръга „Мисъл“ и на „народния закрилник“. В жанровата си проявеност то, разбира се, сигнализира преди всичко фундаментални разминавания между два типа културно-историческа менталност – общностната, спонтанно *политическа* по своя характер, реализираща се чрез *делото*, и модерната, саморефлексивната, която дори в страстния си копнеж по делото (като изгубена и затова още пожелана ценност) се осъществява компенсаторно и имитативно единствено в модуса на *словото*, на *езика* като негов пълноценен и достатъчен заместител. Делото – единствено възможната реализация на архетипа – в дискурса на мемоарния Аз присъства не като поле на реалното, а като хоризонт на желание – въобразявано и непрестанно подменяно със собствената си риторическа проекция; то е възможно и всъщност единствено важно за този Аз не като първична „телесна“ реалност, а като проблем, преживяван по един двойствен, вътрешно разколебан и силно релативизиран начин, едновременно патетично, но и самоиронично, доколкото модерната рефлексия на света е ненаивна, удвоена през иронията.

Принципната неавтентичност на мемоарния субект е проникателно разобличена и от самите селяни, съзиращи в неговото „харамийство“ някаква изкуственост, *вторичност*, желание за имитация, т.е. за „игра“, ако се върнем към изходната метафора на Й. Маринополски. Самият мемоарист цитира коментара на две „моми“ по свой адрес: „И то ми било харамия! – мяза на светия!...“ (ХК, с. 155). Дори в *привидната* си битност на хайдутин, на герой, мемоарният субект е възприеман в една съвсем

¹⁴ Цитатите от „Хайдушки копнения“, обозначаваани по-долу по този начин, са по изданието: Яворов, П. К. *Събр. съч. в пет тома*. Т. 2. С., 1978.